

TWEE BRIEVEN OVER DE STEMMING TE ROTTERDAM TIJDENS DEN BELGISCHEN OPSTAND

IN 1916 schonk de heer Jhr. Mr. J. H. J. Quarles van Ufford aan het Rijk de papieren, afkomstig van zijn grootvader Jhr. J. J. Quarles van Ufford, in leven secretaris-generaal bij het departement van marine en staatsraad in buitengewonen dienst. ¹⁾

Eenige van deze papieren hebben betrekking op de stemming te Rotterdam ten tijde van den Belgischen opstand. Ze zijn geschreven door Frans Smeer te Rotterdam en gericht aan bovengenoemden J. J. Quarles van Ufford te 's Gravenhage, die ze liasseerde en als volgt beschreef: „Brieven ontvangen van mijnen Vriend Frans Smeer, chef van het Huis Kuyper, Van Dam en Smeer te Rotterdam. De tezamengehechte, betrekkelijk de staat van zaken na de Belgische opstand, zijn door mij, met voorkennis van den Schrijver, door tusschenkomst van den Secretaris van Staat, De Mey van Streefkerk, onder het oog van Z.M. Koning Willem I gebragt en zijn voor de geschiedenis van dien tijd niet geheel en al zonder belang”.

En op de marge van den eersten brief van de lias, van 1 October 1830, teekent hij nogmaals aan: „Deze en alle volgende van den Heer Smeer over soortgelijke zaken aan den Koning medegedeeld, met voorkennis van dien Heer en vriend. N.B. Zie nog eene missive van Smeer over deze zaken in dato 22 Febr. 1831 met eene stervende hand geschreven”.

Nadat de Koning ze gelezen had, zond De Mey van Streefkerk ze onder dankbetuiging aan Quarles terug.

De brieven loopen, zooals gezegd, van 1 October 1830 tot 22 Febr. 1831 ²⁾ en de reeks is afgebroken door het overlijden van den schrijver, 23 Febr., die daags te voren door een beroerte getroffen was. ³⁾

1) Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1915 I 365, no. 24, waar abusievelijk staat, dat de brieven pas 22 October 1830 beginnen.

2) Juister nog, van 1 Oct.—18 Nov. 1830 en dan de laatste brief van 22 Febr. 1831, die uitsluitend over de Handelmaatschappij handelt.

3) 2 Aug. 1829 had Smeer ook reeds een aanval van beroerte gehad. Zie zijn brief van 16 Sept. 1829 in denzelfden bundel.

De schrijver, Frans Smeer, werd geboren in 1766 te Schiedam. Hij vestigde zich als koopman te Rotterdam, werd in 1798 opgenomen in de firma Kuyper & Van Dam, cargadoors, convooiloozers en expediteurs, die in 1805 ook zijn naam aan den haren toevoegde.¹⁾ Bovendien was Smeer eerst vice-voorzitter en daarna voorzitter van de Kamer van Koophandel, consul van Rusland en consul-generaal van Oldenburg.

Ook de regeering maakte gaarne van Smeer's diensten gebruik. Hij stond in nauwe relatie met den minister van financiën Gogel en maakte herhaaldelijk deel uit van staatscommissies. Zoo was hij o.a. aangewezen om in den Haag de besoignes bij te wonen bij 't ministerie van Koophandel over de nieuwe wet en het tarief.

Zijn briefwisseling met Gogel 1810-1821 is door Colenbrander in de Gedenkstukken opgenomen²⁾, maar de brieven aan Quarles heb ik daar tevergeefs gezocht. Het scheen mij daarom alleszins gewenscht om van de dertien geliasseerde missiven, die over den Belgischen opstand handelen, hier een paar specimina af te drukken.

In deze brieven bracht Smeer getrouw aan Quarles over, wat hij als luistervink zoo terloops vernam, over het begin van den opstand, over het ontwerp van de afscheiding en de algemeene leus der Belgen: à bas les Hollandais, het mobielverklaren der schutterijen, het oproepen van vrijwilligers, over het plan van een verlopen sujet, half Duitscher half Hollander, genaamd Tanto, die kaapbrieven uit Brussel zou verkregen hebben en daarmede het kanaal was ingezeild, om de thuiskomende schepen uit O.-Indië op te wachten, enz. enz.

In zijn eigen kring spoorde hij de menschen aan tot kalmte en vertrouwen op de Regeering, overtuigd als hij was, dat zijn „eerbiedwaardige en geliefde Koning, de beste en edelste bedoelingen had”.

Zijn laatste brief werd, na zijn plotseligen dood, door zijn compagnon Van Dam aan Quarles toegezonden met het volgende begeleidend schrijven:

1) Rotterdamsch Jaarboekje 1920 blz. 11 vlg.

2) Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland R. G. P. 16 blz. 1437 vlg. en 30 blz. 380 vlg.

WelEdele Gestrenge Heer,

Met een diep getroffen hart zend ik UWelEdele Gest. ingeslote brief, de laatste welke den brave werkzaame kundige heer Smeer mijne hooggeachte en waardige compagnon geschreven heeft. Eenige ogenblikken na het voleindige zijner brief werd ZEd. op het kantoor plotsling van eene hevige zenuwberoerte overvallen die zodanig zedert heden nacht is toegenomen, dat alle hoop op herstel verdwenen is. Waarschijnlijk zal den waardige man zijne werkzame loopbaan reeds geeindigt hebben, als UWelEdele Gestr. deze zult ontvangen. Ik neem deze droevige gelegenheid waar om mij en mijn huis in UWelEdele Gestr. hooge protectie aan te bevelen. Mogt ik in eene kleine mate deelen in de vriendschap en welwillendheid, welke mijne onwaarderebare compagnon zo ruim mogt te beurt vallen, zoude ik mij gelukkig achten. Ik verzoek UWelEdele Gestr. de gevoelens van hoogachting aan te nemen, waarmede ik de eer heb mij te noemen

UWelEdele Gestr. onderd. dienaar
J. H. van Dam
van t huis Kuyper, Van Dam & Smeer.

Brief van Smeer aan Quarles van Ufford 3 Oct. 1830.

HoogEdele Gestrenge Heer Veel Geachte Vriend!

Ik bedank U.H.E.Gestr. voor de mededeeling van gisteren (houdende mededeeling van de benoeming eener Staatscommissie), welke ik nog een uur vroeger had dan de buitengewone Staatscourant. Gelijk altijd houde ik mij overtuigd, dat onzen eerbiedwaardigen en geliefden Koning de beste en de edelste bedoelingen heeft en ik ga voort, om zoo veel ik in mijnen kring vermag de menschen tot kalmte, bedaardheid en vertrouwen op de Regeering aan te moedigen; tot hiertoe hebben mijne pogingen, vereenigd met die van anderen, het beste gevolg gehad, doch men doet al meer en meer vragen, welke ik met die algemeene andwoorden niet kan bevredigen: men zegt: het kan nu niet meer ontkend worden, dat geheel België in massa in opstand is, dat de ontrouw der Belgische troepen verscheiden vestingen in hunne handen heeft gebragt, waaronder zelfs één der voor-

naamste zeehavens, dat er te Brussel een provisioneel Gouvernement is georganiseerd, waarvan de besluiten bekend zijn. Wie trekt zich, vraagt men, de belangen van t Noordelijk deel des rijks bijzonder aan? wie waarborgt de Noordelijke gewesten eer men er om denkt tegen eenen verwoestenden strooptocht? Kan men, vraagt men, al verder dit wachten van die heeren, welke thans in die Commissie benoemd zijn, en welke bekend staan van den opstand primitif te hebben georganiseerd? Kan men dit verwachten van Zijne Excellentie den Minister van binnenlandsche zaken? welke edele beginzelen men in dezen ook onderstellen moge, kan men zich voorstellen, dat Z.E. zich tegen pogingen, die tot onafhankelijkheid leiden moeten, verzetten zal? Laten wij, zegt men, het niet langer verbloemen. Belgien heeft ons door daadzaken oorlog verklaard, à bas les Hollandais is overal de leus, en zal men nu de Belgen in ons midden houden, om over de belangen der twee afdeelingen te raadplegen. Geeft men hen dan geene gelegenheid om volkomen met onze sterkte bekend te worden? en zouden de plannen niet kunnen gesmeed worden, om zelfs het volksbestaan van het Noordelijk deel te vernietigen? maar ook, gesteld het beste, ondersteld dat men een zeer goed plan van afscheiding ontwerpt, dat dit geen tegenspraak ontmoet en eene wet wordt, wie zal de Belgen aan die wet doen gehoorzamen? dit is immers vooraf te berekenen, dat nu zelfs al niet meer geschieden kan, zegt men. Men zal, zoo redeneert men al verder, onzen goeden Koning, met de Grondwet amuseeren, terwijl de Belgen al wat grondwettig is met den voet trappen, zij niet uitgezondert welke zich in den Haag bevinden en die nu nog veinzen het zoo wel te meenen¹⁾. Wat moet toch onze Noordelijke grenzen bewaaren, vraagt men, wanneer wij de ontrouwe Belgen in onze armee houden? Wie vertegenwoordigt thans in 's Konings Kabinet het Departement van Oorlog? is dat misschien ook den Minister van Binnenlandsche Zaken? ik weet op dit alles weinig of niets te zeggen, dan alleen te wijzen op 's Konings wijsheid en voorzichtigheid, dat kan nu nog wel eenige dagen alzoo duuren, maar indien

1) Hiermede zullen bedoeld zijn de toen in den Haag vertoevende Belgische leden der Staten-Generaal: De Stassart, Gerlache e.a.

de omstandigheden niet alzoo veranderen, dat men hoop voeden kan op eenige schikking, dan wordt dit murmureeren en gemor, dat men niet weten kan waar het eindigd.

Ik kon er nog veele vragen bij doen, die ik niet gehoord heb, maar die bij mijzelfs opkomen, bij voorbeeld: zijn er dan zulke overwigtige omstandigheden, dat de Koning de vernedering moet ondergaan om als het ware met menschen te handelen, wier verklaarde mening de onafhankelijkheid van België is en welke, doorzult met franschgezinde denkbeelden, misschien nog erger bedoelingen hebben; dan ik weerhoude mijne pen; ik gevoelde de behoefte om het een en ander U.H.E.Gestr. mede te deelen, want ook ik ben somwijlen angstig voor de toekomst.

Ontvang de verzekering der hoogachting en vriendschap, met welke ik de eer heb te zijn

HoogEdele Gestrenge Heer Veel Geachte Vriend!

U.H.E. Gestr. Zeer Dv. Dienaar en Vriend
F. Smeer.

Rott. 3 Oct. 1830.

Brief van Smeer aan Quarles van Ufford 12 Oct. 1830.

WelEdele Gestrenge Heer Veel Geachte Vriend!

Gisteren avond heb ik eene ongezochte gelegenheid gehad om met zeven knappe bedaarde en weldenkende mannen eenige uren over onzen toestand te spreken; allen vrienden van Vaderland en Koning, die hunne kinderen en kinds-kinderen willig overgeven, en, onder de voornaamste behooren om de wapening aan te moedigen; allen beklagden regt hartelijk onzen geliefden Koning wegens den hoogst moeilijken toestand in welke Hoogstdezelve zich bevind; allen oordeelden, dat België voor ons en om met ons vereenigd te blijven verlooren moest geacht worden; het was, zeide men, ontegenzeggelijk en uit duizenden proeven blijkbaar, dat 's Konings goedheid en welwillendheid nergens anders toe gestrekt had dan om telkens meer te vragen. Indien men in de fabrieksteden of handelplaatsen nog menschen vond, welke tevrede waren dat ze bij ons behoorden, was dit eeniglijk om des belangs wil, maar het gros van t volk

is hier uit fanatieke, daar uit Jacobijnsche beginselen den opstand genegen; eigenlijk gezegde waare vrienden, meende men, had er de Koning nooit gehad. Ja, er bestonden, dacht men, voorname Belgiërs, welke, zoolang de omstandigheden zulks geboden, eerbied betoond hadden, maar liefde, gehegtheid, ware trouw bij weinigen, veelen huichelde dezelve, en men was van gedachten, dat Z.M. zich daarin dikwijls bedrogen had; men beschouwde de zaken thans zodanig, dat al veinsde men ook hier of daar zich te onderwerpen, die onderwerping toch niet lang duuren zoude en men al spoedig wat anders zoude begeeren; men herinnerde zich dat door den invloed der Belgen in 1816 een tarif te voorschijn kwam, over hetwelke met Pruisschen en andere Duitsche Staten ongenoegens kwamen, welke in het eerstgenoemd Rijk represailles in de waereld bragten, die nog bestaan, hoe al verder door hunnen invloed belastingen geheven werden, welke het vrij vertier der artikelen belemmerde, hoe men de personeele belastingen heeft weten te ontduiken, terwijl de klagten in t Noorden daarover telkens aangeheven, wel aanleiding gaven tot een nieuw stelsel in 1821, zooveel mogelijk geschikt om Zuiden en Noorden te vergenoegen; men herinnerde zich intusschen, met welk een geringe meerderheid en na den hardnekkigsten tegenstand deze nieuwe inrichting werd daargesteld en (zonder dat ik gewag wil maken van de meer geheime woelingen) de openbare zittingen der Staten-Generaal hebben sinds 1822 overvloedige bewijzen opgeleverd hoe men er op uit was, om het systema omver te werpen; men bragt zich vervolgens te binnen wat er nu laatstelijk gebeurd is met het tienjarig budget, toen men de belasting op het gemaal heeft weten te doen vervangen door een accijns op het beste handelsartikel, hoe ten gevalle der zuidelijken importante inkomende regten op de granen geheven werden, de eindeloze moeilijkheden en zwaarigheden in de belasting op het gedisteleerd, uit het sluiten van een concordaat met Rome, de suppressie van het Collegium Philosophicum, de vorderingen omtrent de regterlijke instellingen; in alles, zeide men, waren aan de zuidelijken concessiën verleend, welke men beschouwde als strijdig niet alleen met de waardigheid van Zijner Majesteits kroon,

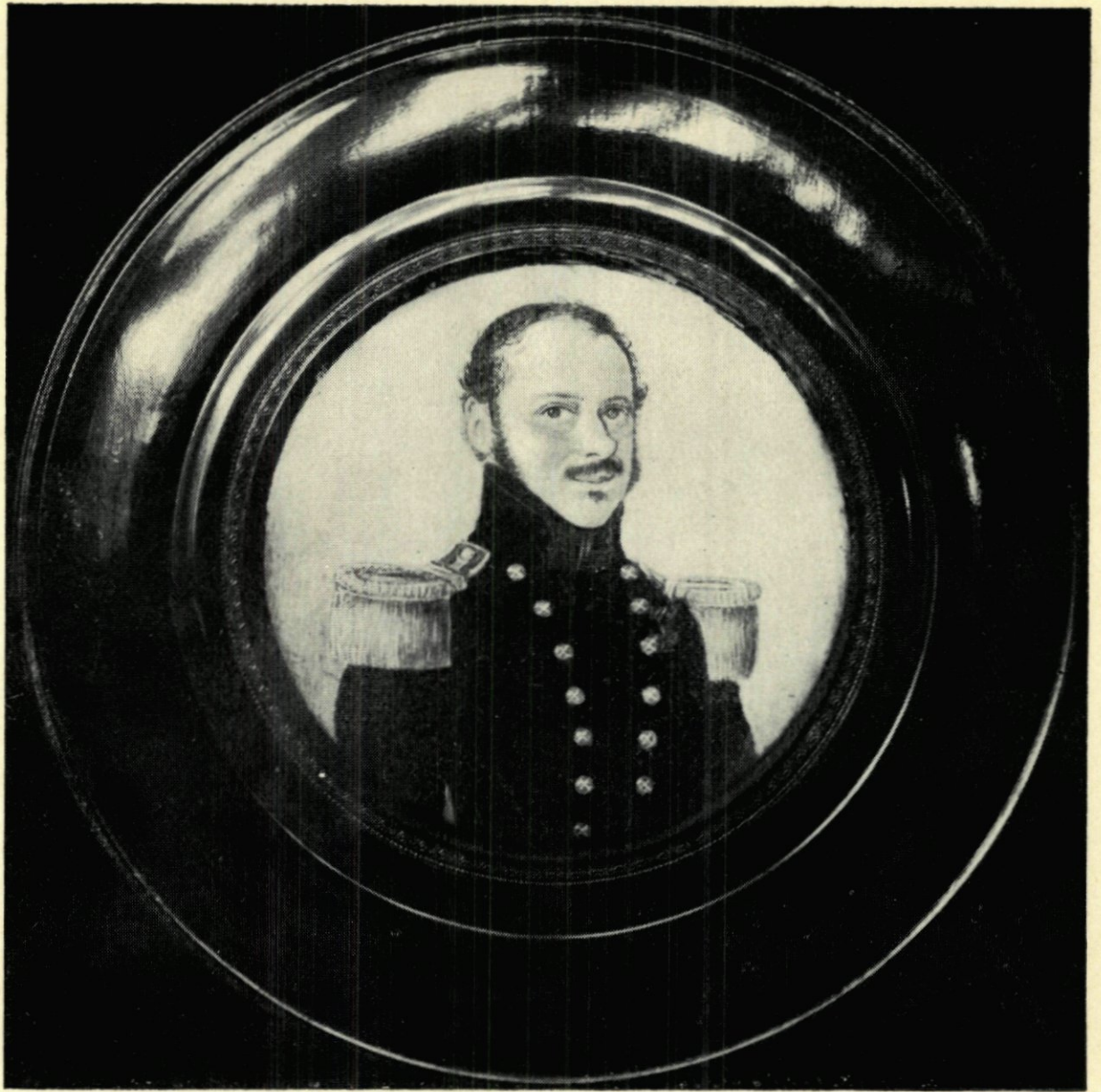
maar vooral ook met de belangen van het Noorden; en zoude Zijne Majesteit, vroeg men, verder inderdaad den wensch voeden, om over dit onbuigzaam kwalijk gezind volk den scepter te willen blijven voeren? Kan men zich bij eenige mogelijkheid voorstellen, dat men zich anders dan geveinsdelijk zal onderwerpen?

Op de aanmerking dat men eene laatste proeve nam door middel van den Prins van Oranje, was men het eens, dat de vernedering met welke die tusschenkomst vergezeld was geweest goedge maakt kon worden met het oogmerk, maar wat, vroeg men, is het eigenlijk oogmerk? is dat om opnieuw eene vereeniging te bewerken, welke vijftien jaaren lang gebleken is onmogelijk te zijn? die steeds met opoffering der belangen van het Noorden is vergezeld geweest en toch nooit heeft kunnen tot stand gebragt worden? Het schijnt in de geaartheid der beide volken te liggen, dat ze zich niet vereenigen kunnen; taal, godsdienst, zeden, alles verheft zich er tegen; in t Zuiden veracht en verguisd men het Noorden, spot met deszelfs voortreffelijkste instellingen, meent op een hoogte te staan dat men alles beter weet en met eene grote mate van domheid paart men den franschen hoogmoed; in t Noorden veracht men de bewoners van het Zuiden juist om dat gefranciseerde dat overal waar te neemen is, waardoor veel in t Noorderdeel des Rijks heeft moeten veranderd worden, in t Zuiden is men niet rijp voor het genot eener betamelijke vrijheid; de wijze van bestaan aldaar heeft tot bederf van het Noorden veel toegebragt, men lette slechts bijvoorbeeld op het misbruik van de vrijheid van de drukpers: de tomeloze woede der dagbladen heeft dien geest naar t Noorden doen overslaan en veel bedorven, en in hoeveele bijzonderheden ware dit niet aan te toonen? En zoude men bij zulk eenen staat van zaken nog ernstig aan eene algeheele vereeniging daarvan denken? Dezelve is slechts eene herschenschim, niets meer; er waren heeren welke zeiden: Neen, juist zulk eene vereeniging wordt niet bedoeld, maar eene vereeniging, onder Z.K.H. den Prins van Oranje, als onderkoning. Hierop werdt dit in de bijzonderheden besproken, en algemeen zag men niet in hoe iets dergelijks mogelijk zijn kon en op den duur bestaan; men achtte het veel beter, dat België bezet

werd als wingewest, totdat de Mogendheden over desselfs verder lot zoude hebben beslist, men beklagde hartelijk, dat het huis van Oranje en in hetzelfde ons oude plekje gronds zoo diep vernederd veracht en verguisd werd en even daarom wenschte men dat dit niet verder gebeuren mogt.

Doch in alle gevalle Belgiëën heeft zich gewelddadig van ons los gescheurd, de edelen des volks hebben zulks te midden der muitelingen voor geheel Europa geprovoceerd en later heeft de misdaad zich ten eenemaal geconstitueert; het zich los gemaakt hebbend gedeelte heeft 's Rijks eigendommen gewelddadig aangetast, het oproer onder 's Rijks bezoldigde legers gebragt, in één woord, baldadig het hoofd opgestoken, en in t'openbaar roem gedragen op de van het rijk vermeesterde schatten. Dit is, dacht men, te veel en heeft alle middelen ter vereeniging onmogelijk gemaakt, en het is beneden de waardigheid van den Koning, beneden de waardigheid van het Noord Nederlandsche volk om ooit weder zich met de trouwloosheid te verbroederen of hen de eer te geven dat zij Nederlanders, landgenooten zouden zijn, maar wat wenscht men dan? Dit, dat Z.M. den Koning openlijk verklare en op de ondubbelzinnigste wijs dat Hoogstdezelve de afscheiding, de algeheele afscheiding van het voormalig Belgiëën van de oude Nederlandsche grenzen af zal bevorderen en daarstellen, met voorbehouding van zodanige pretentiën als blijken zullen ten lasten van de zich afgescheiden hebbende provinciën te bestaan, zoo wegens de schulden, als speciaal van wegens hetgeene men zich op eene alleszins wederregtelijke wijs heeft toegeeigend, verder dat alle Belgen hoegenaamd, welke in eenige posten zijn in Noord Nederland, dadelijk worden verwijderd, immers alle de zodanigen zonder uitstel, welke eenigen invloed op het openbaar bestuur uitoeffenen, dit of iets dergelijks meende men zoude de ingezetenen van Noord Nederland gerust stellen, de geestdrift meer en meer opwekken, het publiek credit merkelyk opbeuren en tevens 's Konings waardigheid handhaven.

Ja maar nu de Schelde! men dacht dat de eerste zorg moest zijn om de beide oevers wel te bewaaren en te verzekeren, terwijl later kon geregeld worden, welke bepalingen op den

29. C. G. VERBRUGGE ALS KAPITEIN DER SCHUTTERIJ.

doorvaart over ons grondgebied kunnen worden gemaakt, in één woord, een volk, dat zich zoo vijandig gedraagt, moet niet meer worden ontzien, integendeel hetzelfde moet zien dat in alle rangen in Noord Nederland de verontwaardiging over het verzaken der heiligste plichten ten top gerezen is en dat ook daar dat eerlijk oud Hollandsch bloed in de aderen vloeit, t welk vroeger dit kleine maar heerlijke plekje gronds tot den grootsten luister opvoerde en voor het welke alle ware Nederlanders goed en bloed veil hebben. Ziet het, vroeg men, onzen goeden Koning niet reeds? en zoodra de vrees weggenomen is, dat wij hier de slachtoffers der trouwloosheid niet zullen worden, zal Hoogstdezelve het verder zien.

Ik beken, dat het een en ander mij hier gegrond voorkwam en deel het UWEGestr. daarom mede; over het geheel heeft alles thans eenen zoo Noord Nederlandschen hang, dat men van de Belgen niet meer horen wil, en wellicht spoediger dan men denkt om eene afscheiding zal worden gevraagd. UWEGestr. kent hieruit den geest, ik moet dezen eindigen en vervolg het onderwerp wellicht nog meer geregeld. Inmiddels gelieve UWEGestr. stijl en schrift te verschonen, blijvende ik met onveranderlijke gevoelens van ongeveinsde hoogachting

UWEGestr. zeer geh. Dienaar en Vriend
F. Smeer.

Rott. 12 October 1830.

TWEE BRIEVEN UIT DEN TIENDAAG- SCHEN VELDTOCHT

ACHTERSTAANDE brieven zijn geschreven door twee Rotterdamsche mannen, die den Tiendaagschen veldtocht hebben meegemaakt. Ze zijn gericht aan hun moeder Gerardina Margaretha Hartingh, die destijds als weduwe verblijf hield op haar buiten te Sassenheim. Enkele levensbijzonderheden over de schrijvers laat ik hier volgen. Overigens hebben de brieven geen toelichting noodig. Ze spreken voor zichzelf en ofschoon zij geen noemenswaardig nieuws brengen, geven zij toch een levendigen indruk van de lotgevallen en de stemming der manschappen in de laatste dagen van den helaas onvermijdelijk gebleken veldtocht.

De beide brieven zijn het eigendom van den heer A. R. Verbrugge alhier, die mij met groote welwillendheid toestond om ze bij het centenaire van 1830 in het Jaarboekje op te nemen.

De schrijver van den eersten brief is Lodewijk Nicolaas Ernst Verbrugge, geboren 28 October 1799 te Rotterdam als zoon van Willem Verbrugge en diens tweede vrouw Gerardina Margaretha Hartingh. Hij was rijksontvanger te Vianen en werd begiftigd met het Metalen Kruis. Hij overleed te Renkum 12 Maart 1880.

Zijn vader Willem Verbrugge, burgemeester en secretaris van Hillegersberg, Bergschenhoek en Rotteban, was 16 Dec. 1825 te Rotterdam overleden. Na diens dood verhuisde de weduwe naar Sassenheim.

De schrijver van den tweeden brief is Cornelis Gerardus Verbrugge, geboren 16 October 1800 te Rotterdam als tweede zoon uit bovengenoemd huwelijk. Hij was ontvanger bij de stedelijke belastingen, kapitein der schutterij, werd eveneens begiftigd met het Metalen Kruis en stierf te Rotterdam 10 Augustus 1847.

Een derde zoon Marinus Verbrugge, geboren 4 Mei 1802 te Rotterdam, nam eveneens aan den veldtocht deel. Hij was tot 1830 advocaat te Brussel, in 1833 rechter te Goes en van 1838 tot 1850 advocaat-generaal, daarna tot 1875 procureur-

generaal bij het provinciaal gerechtshof in Zeeland. Hij stierf te Middelburg 29 Dec. 1888. Ook hij had het Metalen Kruis gekregen.

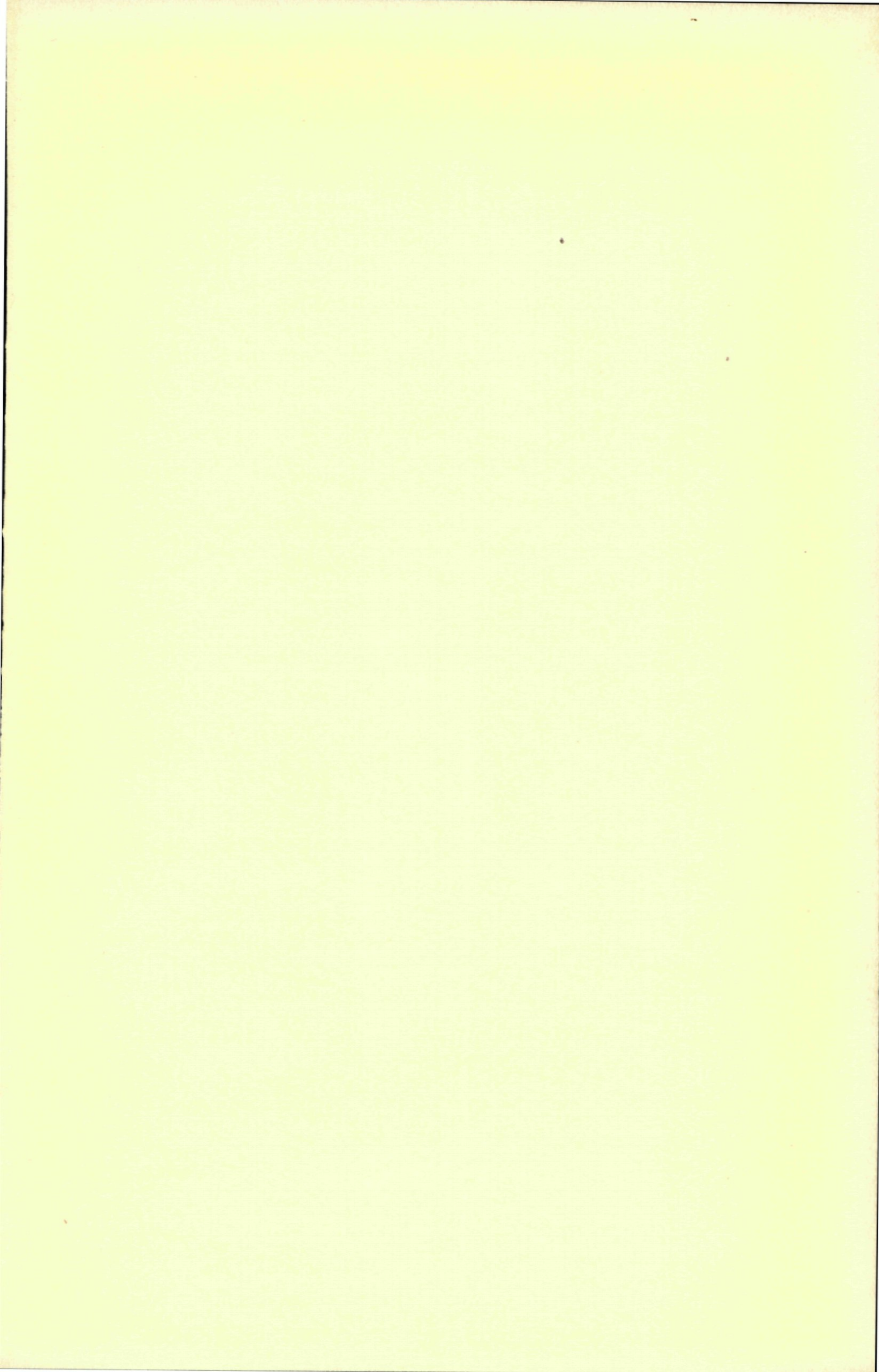
De drie broeders waren in 1830 allen uitgetrokken, Louis als vrijwilliger bij de grenadiers, Cornelis Gerardus als kapitein-adjutant bij de Rotterdamsche schutterij en Marinus als gewoon schutter bij het mobiele bataillon, dat 20 October naar Breda toog. Kort daarop ging de laatste als tweede-luitenant naar de artillerie over. Zie zijn levensbericht door F. Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen II 824. en, voor verdere bijzonderheden omtrent de briefschrijvers, Nederland's Patriciaat 1923, blz. 427 vlg.

Diest den 15 Augustus 1831.

Lieve mama,

Ik kan mij begrijpen, dat gij benieuwd ben eens wat van mij te verneemen en daarom wil ik dan ook, hoewel de tijd kort is, U een en ander mededeelen. Na mijn laatste schreivens uit Geel, alwaar wij den volgende dag rustdag gehouden hebben, zijn wij na hier gemarcheerd en hier komende hoorde wij 's avonds reeds het geschut en kleingeweer in de nabijheid van deze stad, later naderde het en wij dachten niet anders dan dien avond nog op te rukken, dan de prins van Saxe Weymar zond om een batterij van ons en meende dan de boel wel te klaaren hetgeen ook gebeurde, onzen overste heb ik nader vernomen had ons battaljon bij die gelegenheid aangeboden; dan dit is niet gebeurd; den volgende morgen marcheerde wij naar de routen van Hasselt, onder weeg troffen wij dan ook den plaats waar het de vorigen avond zoo gerookt had; geen plaats was er haast of er lag ransels uitgepakt, policimutsen, jacoos en al wat tot een soldaat behoord, veel mutsen van de Vriessche schutterij en van de tiende en elfde afdeeling belgen, ook van hunne grenadiers; de weg was zeker een half uur ver met doode bedekt; van onze schutterij hebben wij in het voorbijgaan er maar vier herkend, dan belgen in allerlei gedaanten dood, ook zeer mooie paarden zagen wij doodgeschoten liggen,

maar als wij even over de weg in de akkers en bossen zaagen, dan was het te denken, dat wij slegts een stipje van de doode gezien hadden, want dat volk houd veel van agter de boomen te zitten. Wij marcheerde dan tot op driekwart uur van de stad en voor een groot bosch leegerde wij ons, twee nachten brachten wij daar door, de prins van Sacse W. had ons niet noodig; hij vervolgde Daine zoo geducht, dat toen die te Hasselt was ingekomen, hij den andere poort naar Tongere uitging; de prins v. S. W. in de stad komende werd door de burgemeester verzekerd, dat zij de weg naar Tongere opgegaan waren en geen belg meer in de stad was die de wapens tegens ons droeg, daarop zag men (door) een keiker en bemerkte dat de boel van Daine geducht in de war was; de prins trok daarop met eenige kurassiers en ik meen ook een batterij naar buiten en joeg de boel met zoo een groot verlies op de vlugt, dat onze generaal zeide dat de geheele weg bezaaid met goed was, zoodat men het in geen dertig karre zoude kunnen oplaaden, al wat van hun werd weg gegooid en de brigade alzoo van de generaal Deine ten eenenmale vernield was, waarop wij dan ook orde kreegen om weer op hier terug te marcheeren; dan ik vergeet U nog te zeggen dat in het bos, waar wij vóór lagen, een hoop dooje wel van een vijftigtal met wapens en al op elkaar gevonden werd; ook lag een adjudant van de belgen bij een schutter op de plaats doot, beide wel zeven steeken elkaar toegebracht hebbende (naar men vermoed); nog vond men drie marketensters van de noord H(ollandsche) schutterij naakt en onthalt, dus mishandeld en vermoord. Op hier terugkomende kreegen wij de orde om des anderen daags naar Leuve te marcheeren, dan men vermoede veel tegenstand te zullen ontmoeten en nauwelijks waren wij dan ook deze stad uit of onze jagers en tirailjeur kwaamen eenige op het lijf en zes maakte wij gevangen waaronder zoo hij zeide een grootmajoor, deze hadde alle kiele, dus vollontairs; tot op een uur van de stad hielden wij halt en buiten een dorpje bivacceerden wij dien nacht, om op hetzelfde oogenblik den volgenden dag met onze drie brigades dus ongeveer acht en dertig duizend man de stad aan te doen; den volgende dag rukte wij dus op en geen kwart uur ver werden wij al door de voorposten van hun

30. VRIJWILLIGE JAGER VAN VAN DAM, 1830. R. I. 1545.

onder het tirailjeursvuur begroet, dat duchtig door ons beantwoord werd; eindelijk brande onze stukjes met blikke busse op de bossen los en zie daar liepen die laffe soldaaten alle op de vlugt en denkende, dat onze cavallerie op hun los kwam, maakte zij op een groote uitgestrektheid drie carees; dan het was ons geschut, die daarop drie schoten met de blikke bussen erin deed en daarna door de lanciers werden gevolgd, die daaronder zoo een slagting eronder bragten dat alles uiteen was en wij voor de stad kwaamen met honderd en drie gevangenen waaronder vier officiers; het grootste getal was geblesseerd; bij die affaire werd mijn tweede luitenant (belg), waaronder ik te Antwerpen stond, gekwest en kort daarna overleed (hij); voor de stad komende trokken onze tirailjeurs-jagers van Van Dam op en gevolgd door afdeelingen schutterij etc. etc. Lanciers en dragonders alles had de stad omsingeld; de prins van Oranje aan het hoofd moedigde het volk aan en eene charge van de stad bragt te weeg, dat s prinsen paard drie beenen werd afgeschooten, waarop hij vlug naar agter ging, haalde een ander paard en zijde: 't is Willem niet maar het is slegts zijn paard, ik leef nog; op dat oogenblik kreeg de kolonel Galjere een schot die hem zijn been benam boven de knie en zijn zoon de voet, zijn zoon zegt men is reeds overleeden en hij gaat denkelijk ook heen; na die canonnade die eenige tijd aanhield leegerde wij ons alle op de bergen en bleeven daar twee nachten, onze troepen rukte, zoo ik vernam, bij capitulatie in de stad en daar de ingezetenen de prins v. O. verzogte om alle de troepen uit hoofde van de groote armoede, die reeds de belgen hun hadde toegebracht, niet binnen de stad te laten rukken, zoo rukte wij op na eerst te hebben vernomen, dat omtrent vijftig duizend franse, waarvan er reeds op een dorpje in de nabijheid gelijk met onze troepen hadde wezen fourageeren, in aantocht waren en met oogmerk kwamen om de vrede te bewerken en wij gerust het als vrede mogten beschouwen; den arme(e) van de belgen, die drie daagen te vooren twee en veertig duizend man sterk was, is zoo men verneemt op dit ogenblik slegts zeven duizend man in getal; alles is naar huis gelooopen wat maar een tuiskomen heeft. Wij zijn hier gistermiddag aangekomen

en dachten heeden rustdag te zullen houden, dan om half twaalf is het weer marcheeren waarheen weet ik nog niet, dit leert de tijd. In het begin van deze brief hoorden ik volk binnentrekken en zag met genoegen Gerrit daarbij, die heel wel is en mij verzogt ook U dat te melden; de beide heeren Macaai¹⁾, van Reede²⁾ en meer jongelui staan voor mijn deur naar billetten te wachten, dus den een komt en den ander gaat; de zaaken schijnen nu gedaan te weezen en wij vrijwilligers flateeren ons spoedig naar onze haarstede terug te zullen keeren hetgeen ook tijd word; genoeg is het de belgen geen hollander voor laf behoeft te beschouwen, want het voorbeeld dat wij van vaderlandsliefde en trouw gegeven hebben zal groot in onze geschiedenis mogen prijken.

Ik ben Goddank op den duur gezond gebleeven, alleen vernam ik gisteravond een blaartje aan de voet, hetgeen mij gelukkig nog niet hinderlijk is in het gaan, dus hoop ik onder Gods zeegen spoedig in gezondheid onzen oude vaderland-sche bodem weder te betreedden; inmiddels groet ik U alle, Willemientje en Annie³⁾ zoent die eens van mij en geloof mij U liefhebbende zoon
Louis.

Laat s.v.p. nichje Truitie⁴⁾ en Bart⁵⁾ ook eens weten hoe ik het heb; adieu.

Diest 15 Aug. 1831.

Mamalief, daar zijn de broeders weder bij elkaar en tot groot genoegen blijft Louis nog heden hier om morgen met elkander de terugreis naar het vaderland te nemen. Ons Ger-ritje heeft zich dan al goed gehouden, wij waren met onze schutterij buiten de jagers het 2e battn. om in het vuur te

1) Waarschijnlijk R. Mackay, die in 1838 als slijter en koopman aan de Boompjes woonde.

2) Is misschien J. van Rede, die in 1838 koopman en tabakskerver in de Oostmolenstraat was.

3) Willemientje en Anna zijn de zusters van den schrijver n.l. Wilhelmina Gerardina Louisa Verbrugge, geboren 18 Mei 1811 en Anna Marta Quintina Verbrugge, geboren 12 Februari 1804.

4) Is waarschijnlijk des schrijvers nicht Geertruyda Verbrugge, geb. 24 Dec. 1783 te Delft.

5) Bart is zijn halfbroer Bartholomeus Verbrugge, geb. 3 Mei 1792.

gaan, doch zijn zonder eenig schot te doen voor Leuven gekomen alzo de artillerie de boel schoon poetste, voor Leuven hebben wij stand gehouden en hebben een half uur het kanonvuur moeten verduren; de schutterijen zoowel de Geldersche die met ons was als de onze hebben zich koelbloedig gedragen en hebben stand gehouden niettegenstaande de menigte kogels die men ons toewierp, gelukkig is het dat er geen mensch geraakt is hoewel de kogels tusschen ons volk vielen. Ik was niets bevreesd en kon tot mijn verwondering alle dooden en gekwesten aanschouwen, alhier ben ik zelf in het hospitaal geweest.

Ik groet alle die mij dierbaar zijn en hoop ulieden spoedig in gezondheid te ontmoeten.

Uw liefhebbende zoon

Gerrit V.

(Op den rug staat) WelEd. Geb. Vrouwe Mevrouw de wede. Verbrugge te Sassenheim bij Leiden.

(Met rood stempel van de VELDPOST 15 AUG. 3).¹⁾

1) Van een anderen Rotterdamschen vrijwilliger, Pieter Jacobi, bezit het Archief een dagboek over den Veldtocht. Bibl. v. Hs. 946.

VOORHAVEN: 113
OUD-DELFSHAVEN
BRIEDE
1929

31. GEVELSTEEN IN HET PAND THANS VOORHAVEN 111,
VROEGER IN DEN KADEMUUR BIJ DE MACHINEFABRIEK
DELFSHAVEN